

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész evre . . . 6 írt — kr.
félévre 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutczza 6. sz.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölvé 7 kr..
többször közölvé 5 kr.
Bélyegdij: külön 30 kr.

Tartalom: Egyházi gyűléseink s tevékenységünk. — Elkeresztelések. (Dr. Sztelho János.) — A pápa jubileuma. (Schulze Otto.) — A pozsonyi theol. könyvtárról. (Bognár Endre.) — Irodalom. — A polgári és egyházi év. (Guggenberger.) — Belföld. — Vegyesek.

Egyházi gyűléseink s tevékenységünk.

Megtörtént. — Hazai evang. egyházunk gyűlése véget ért. Esperességi-, kerületi-, egytemes gyűléseinket megtartottuk. Az utolsó jelenet Losonczon folyt le. A gyámintézeti közgyűlés végeztével búcsúcsókkal s meleg kézszorítással elváltunk egymástól a viszontlátásra! mahoz egy esztendőre!

Nagyon szeretném, ha abban, hogy a szeretet munkájában [fáradó gyámintézet zárja be közigazgatási gyűléseink sorozatát, s a tanácskozási termékből az életbe vezet át, symbolikus jelentőséget találunk. Hátha a munkás szeretet intézetének áldását, Krisztusnak életalkotó szellemében — a szeretetben magunkkal el — szétvittük volna, mint távozáink, a szélrózsa minden irányában, ha elhoztuk volna haza, kedves itthonunkba; ha egymás kebelén felmelegedve, még egymástól távol is éreznők, mennyire közel vagyunk egymáshoz: egyek az Úrnak s evangéliomi egyházunknak hű szeretetében, egyek azon törekvésben, közakarattal munkálni egyházunk javát az Úrtól vett tehetségeink mértéke szerint; egyek a kicsiben és nagyban, itthoni szerény körünkben és az egyház közeletét érdeklő ügyekben az Ur szolgálótól megkövetelt, legfőbb dicsőségöket képező h. gben. — Oh mi szép, mily nagy adománya volna ez Isten áldó kegyelmének!

De hát nem hiu ohajtás, üres ábránd-e ez? Tartok tőle, hogy igen. —

Ha a mult a jelennek tüköre, pedig többnyire az; ha csak az eddigi tapasztalatokra lehet építeni, pedig azokat legalább is figyelmen kívül hagyni nem szabad, féltő, hogy mint eddig, úgy most is, a mint szétmentünk, széthullottunk; a közösség kapcsai szétszakadoztak, mindenikünk magában tért haza, magára él, küzd, munkálkodik, vagy magára tengődik, aggódik, hever itthon, nem mint kinek-kinek adatott, hanem mint kinek-kinek kedve tartja. Sokan talán

gazdagabbak lettek egy pár, baráti körben kedvesen eltöltött pillanat édes emlékével, itt-ott néhány fájó tapasztalattal, csalódással.

Ez eredménytől pedig azért tartok, mert meggyőződésem az, hogy a vég meg kell hogy feleljen a kezdetnek. Altalában véve pedig összejöttünk, mert összehívtak; szétmentünk, mert haza bocsátottak. — Kivételek, természetesen itt is voltak; de hát én, midőn ez uraktól bocsánatot kérek, általánosságban feltartom állításomat.

Tény az, hogy sem a gyűlések előtt, sem a gyűlések után, hacsak nincs valami igen „érdekes“ dolog, nem jut eszünkbe egyházunk ügyeit szellőztetni, annak élet, vagy napi kérdéseire hozzászólni s ha akad egy-egy buzgóbb toll, mely ír: választ ugyan hiában vár, hallgatás az ékesen szóló felelet, mely kiszárítja a téntát, megállítja a tollat, mert önmagával senki sem fog vitatkozni. — Ha pedig vita kerekedik, abban ugyan nincs köszönet; mert nem tárgy, elv vagy vélemény áll egymással szemben, hanem berzenkedő ellenfelek igrkeznek egymást lerántani s boldogok, ha egymást jól helyben hagyják.

Mink sem arra nem gondolunk, hogy a gyűlésekre előkészítsük a közvéleményt, tanulmány alapján megvilágítsuk a tárgyalás alá veendő ügyeket, sem arra, hogy gyűléseinknek végeztével a hozott határozatoknak s intézkedéseknek megbeszélésével, azokat mintegy az élet számára megérleljük. — Nem, mink a gyűlések bölcsességére bízunk mindeneket, ott nagyokat is szónokolunk, esetleg beszél helyettünk a nagy hallgatás, de mindenesetre határozunk. Igy azután egy-két nap alatt létre jön, gyakran úgy, a hogy épen a véletlen hozza magával, egy csomó határozat, közöttük igen sok halva született gyermek. A gyűlések után ismét csöndesen várjuk mi fog történni, mint intézkednek azok, kikre a határozatok végrehajtása bízva van; magunkban otthon, vagy

szomszédainkkal pipaszó mellett bírálgatjuk úgy a határozatokat, mint végrehajtásukat. — Végre azután leginkább formailag s legalább egy év lefolyása alatt, szép csendesen érvényesül a gyűlések határozata s ez így folyik év év után a végtelenig.

Körülöttünk forr a világ nagy tengere, mozog minden létező, még pedig leginkább ellenünk; mellettünk alig alig egy hang emelkedik, s mi magunk sem halljuk, vagy nem akarjuk hallani az intó szót: „Ébredjétek fel, kik alusztok!”

Nem akartam sötét, de ohajtottam a valónak megfelelő képet rajzolni, hogy belássuk a helyzet tarthatlan voltát. Egyházunknak nagy előnye, hogy minden gyámkodás nélkül, maga tartja kezében sorsát. E nagy előjognak kifejezői, valósítói közgyűléseink, de csak az esetben, ha azok a közszellem, közmegegyezés alapján nyugosznak, ha a közszükséget kielégítik, ha intézkedéseiket közhelyeslés kíséris közakarattal emeli érvényre. Különben tires formalitások, költséges apparátusok.

Rövid időn, sok helyütt már holnap zengeni fog Luther diadaléneke, a reformáció nagy hősenek szelleme szent lelkesedéssel fogja eltölteni a kebleket, ékesszólóvá lesz az igehirdető ajka. Hirdessük is hitből hitnek Istennek ingyen kegyelmét, idvezítő Krisztusunk világot megváltó tetteit, tanát. — De e mellett jó lesz, ha magunknak is szól a lecke. Mert mit használ a reformáció, ha mi a hitet kialudni engedjük, ha véka alá rejtjük a mennyei világosságot, ha összetett kézzel várjuk mint kél fel az ellenség s elpusztítja Istennek evangyéliomi egyházunkban, oly szent s drága vér árán vásárolt drága örökségét.

Nekünk nagy jogokat biztosított a reformáció, de nagy s szent kötelességek teljesítésére is lekötöztetett. Ezek közül a jognak megfelelőleg legfőbb, hogy kiki közülünk, a Krisztustól vett ajándékok mértéke szerint forgolódják Krisztus anyaszentegyházának szolgálatában. Az ajándékokban nagyon különbség, de ha ugyan azon egy lélek lakozik bennünk, egyházunk javára válnak ez ajándékok, mi véget adattak is (1. Korint, XII, 4—31). S ha e kötelességünknek megfelelőnk nemcsak a gyülekezetekben, hanem egyházunk közéletének terén is, nem kell sem a föld nagyjaitól és hatalmasaitól várni a vezényszót vagy segélyt, sem a testtől és vértől tanácsot kérni nem fogunk: hanem magunk vesszük igazán kezünkbe sorsunkat, hogy Istennek kegyelméből, saját erőnkkel álljon fel és virágozzék evangyéliomi egyházunk.

Ime ez az igazi autonomia, ez a nemes, tiszteltre méltó függetlenség!

E feladat lebegjen szemeink előtt, ez lelkesítsen közös munkánkban, ez egyesítsen igaz testvéri közösségben.

Elkeresztelések.

Lidércnyomásként nehezedik reánk újból az elkeresztelések ma már mindennap ismétlődő kérdése.

Van erre vonatkozó büntető törvényünk, ezt kiegészítő ministeri rendeletünk, melyek hivatra volna nekünk vallásunk eme orvtámadásai ellenében megvédeni, mindez azonban eddig csak szentelt malasztanak bizonyult egyes plébánusok túlkapásaival szemben. Pedig a kérdés a mindúntalan ismétlődő elkeresztelési esetek miatt, ma már annyira acút jellegű, hogy ennek bármily erőszakos megoldását megkísérteni hitvallásunkkal szembeni elengedhetetlen kötelességünk. De miként szerezzünk magunknak elégtételt? ez ama nagy kérdés, mely legutóbb foglalkoztatta az ágostai hitvallásnak Budapesten összesereglett egyetemes gyűlését is.

Midőn az 1879. XL. t.-cz. megszületett, azt hittük, hogy annak 53. §. örökre véget vet az elkeresztelések hirhedett kérdéseinek. Csalódtunk, mert megtaláltott a kibújó, kimondatott, miszerint magában véve a keresztelés ténye még nem állapítja meg a keresztelő lelkész felekezetébe való felvétel fogalmát. A dolog critériuma nem a keresztelés tényében, de másban rejlik.

Jajkiáltásainkra megszületett az 1884. évi 24727. számú vallás és közoktatási ministeri rendelet. Parturiunt montes Nincs ki eme a törvényt helyesen kiegészítő rendeletnek érvényt szerezzen. Pedig eme rendelet kimondja, miszerint: „a keresztelési bizonylat anyakönyvezés végett az illetékes lelkészhez ezen ténykedés után legfeljebb 8 nap alatt az 1879. XL. t.-cz. 53. §-ában megszabott büntetés terhe alatt, átteendő.

Mihelyest tehát valamely pap a rendelet eme imperatív intézkedéseinek eleget nem tesz, vagy ott körülírt kötelességeinek későn tesz eleget, nyomban helyre van állítva a hivatkozott törvényszakasz 53. §-ába ütköző cselekmény büntető tényálladéka és a kötelesség mulasztó lelkész vétkessé válik egy kihágásban, mely 2 hónapig terjedhető elzárással és 300 forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Eme szép intézkedések csak papiron léteznek, mert a kormány nem akar ezeknek érvényt szerezni, hallgatásával desavouálván saját alkotását, a mélyen sértett vallás felekezet pedig apathiába esett, a helyett hogy helyesen használná ama öldöklő fegyvert, melyet a törvényhozás és kormány önvédelmére kezébe adott.

Az egyetemes gyűlésen felszínre került ama expediens, vétessék igénybe az országgyűléshez kérvényezés joga, mert a kormány még idő előtt ad acta teszi az erre vonatkozó panaszainkat. Minthogy azonban az országgyűlés perhorrescál minden kérdést, mely csak némi összefüggésben van is a családi és házassági jog darázs-fészkével, — ez előreláthatólag nem fog a kívánt eredményre vezetni.

Quid nunc? Hogyan használjuk a kezünkbe adott fegyvert védelmünkre? Csak egy út létezik, mely biztosan célhoz vezet, ez pedig a bírói út. Vegyük a bírói segélyt igénybe és meg vagyok győződve, hogy az 1879. XL. t.-cz. 53. §. — az ezel szoros kapcsolatban álló 1868. LIII. t.-cz. és az 1884. évi 24727. számú vallás- és közoktatásügyi ministeri

rendelet alapján, hazánk független bíróságai mindég ki fogják mondani a vétkeket arra, a ki ezek ellen vét, mert a bíróság kezét meg nem köti sem ultramontán érzület, sem a magas politika egyéb érdeke.

Dr. Sztého János,
eperjesi ügyvéd, egyház felügyelő.

A pápa jubileuma.

Alig van a földön művelt nép, alig van hely, hol azon ritka ünnepre előkészületek nem tétetnének, melyre most Ő szentsége a római pápa készül. A földkerekség minden irányából, sőt még protestáns uralkodók részéről is indíttatnak Rómába értékesebb-nél értékesebb szeretetadományok és ajándékok a jubiláns részére. Édes hazánk minden nagyobb városában bizottságok alakultak, hogy a szent Atyát pompásabbnál pompásabb ajándékokkal elhalmozzák. A vidéken és a kisebb városokban sőt falun, ha más nem, a plébánosok vették kezükbe az ügyet és ha egyebet nem, gyűjtést rendeznek, azonban sajnos néha igen lelketlen módon; de hiába, hiszen minden róm. kath. lelkésznek kötelessége, hogy habár csekély összeget is, de gyűjtsön hivei körében, ezen fent említett „szent célra“. Hogy pedig ezen feladatuknak annál is inkább megfeleljenek, a gyűjtésben versenyeznek, sőt néhol okkal móddal kényszerítik a népet az „önkéntes adakozásra“, borzasztó színekben rajzolván a pápa jelenlegi sorsát. Ez pedig nem egyéb mint rút zsarolás. Alig hiszem, hogy az ország hercegprimása az alsóbb papságnak ilyenmő utasítást adott volna, de ez annyira buzgólkodik különösen az alsóbb néposztálynál, hogy ez akarva nem akarva mégis oda adja arczának vérejtékében szerzett garasait a plébános kezébe, mert hiszen ő azt mondja: „a Szent Atya, kit lelketlen emberek mindenétől megfosztottak, most mint fogoly; oly sanyarú helyzetben él, hogy még húsrá sem telik pénze, és így vén napjaiban kenyeret és sőt kénytelen emni, miért is minden keresztény kötelessége, hogy segítsen az éhező pápán.“

Ily módon még meg is taksálják sok helyütt a szegény népet, mert még a legszegényebb özvegy asszony is kénytelen legalább 10 krt. ezen szent célra adni, a tehetősebbek pedig többet. — Ily rábíró ékes beszédre kerülnek össze a nagyobb-nál nagyobb summák. Azután mondja még valaki Tisza Kálmán pénzügyminiszternek, hogy Magyarország pénzügye oly rossz lábon áll, ha a nép önként ily nagy összegeket tud összeremteni, persze a szegény római pápa inségének enyhítésére. — Szegény irigylésre méltó pápa! hány szegény protest. lelkész cserélne jövedelmével és anyagi helyzetével, hát még plane asztalával! — De azokkal nem törődik senki, legyen bár protest. lelkész 50 évig is szolgálatban, és jubiláljon bár, úgy legfeljebb háladatos gyülekezete és egy-két kartársa és kedves családja jubilál vele és halmozza el üdvkívánataival. Hjah, de min-

denki nem is római pápa ám! Jó, hiszeñ belátjuk mi azt, és nem is kárloztatjuk a pápai jubileumot, de a római papság fent rajzolt eljárását s lelketlen zsarolását nem fogja senki sem pártolni. Az ország hercegprimása szintén nem akar ily úton módon szerzett fillérekkel Ő szentségének kedveskedni. Pedig, hogy a római kath. papság ily úton gyűjt, tény, mert én már több oldalról hallottam panaszt, de a tisztelt olvasók közül is akár hányan bizonyíthatnák ezt. Ily módon vándorol aztán szegény népünk pénze Rómába, persze, a mai korban nem igen találkozik egy másik szép Filep, ki betiltaná minden nemes ércznek Rómába kivitelét; tudatlan népünk pedig azt hiszi, hogy lelke üdvössége megy veszendőbe, ha nem segít az „éhező pápán.“

Azonban; hogy én is lutheránus létemre megmutassam jó szívemet, ime ajánlok még egy más jövedelem forrást a római kath. papság figyelmébe. Miután úgy is „vaticáni kiállítás“ lesz, ime miért nem gyűjtik a szebbnél szebb kézimunkákat és ajándékokat országszerte össze és miért nem állítják ki azt bizonyos belépti díj mellett egy időn át?*) ezt lehetne utóvégre minden országban, sőt ha tetszik minden püspöki megyében megtenni és én hiszem, hogy ily úton még sok protest. ember is áldozna valamit a pápának, mert tekintélyes összeget lehetne összehozni, de szegény földhöz ragadt népünket tessék békében hagyni; de evvel nem törődik senki. Nem a pápa jávát kellene országszerte elősegíteni, hanem a szegény népet, mely mai napság sokkal nagyobb nyomorral és inséggel küzd, s többet kénytelen nélkülözni, mint a római pápa; s népünk csakugyan megérdemelné már, hogy sorsa jobbra fordulna. — Hadd jubiláljanak ott Rómában, és hadd mondjanak itt is mi nálunk országszerte szent misét a pápáért, mit meg is tesznek, de szegény népünket ne zaklassák. Elég fizetni valója van annak, és lesz még több is, mert az új költségvetés legközelebb napvilágot lát; de a hatóságok nem törődnek a néppel, vagy pedig nem tudják a papság eljárását, vagy nem akarják tudni, pedig ha valaha, úgy annál inkább most mondhatjuk: „Videant consules . . .“

Schulze Otto.

A pozsonyi theol. könyvtárról.

Akartam, de kellett is Pozsonyba mennem. Legjobb alkalomnak tartottam a losonci ünnepeket. — Azért is a gyűlés végeztével nyomban Rutka felé Nógrád, Zólyom, Bars, Turócz, Trencsén, Nyitrán át (mindenütt szebbnél szebb úti tájkép, meglepő, felséges) Pozsonyba jutottam. Jutott annyi időm, hogy a pozsonyi ev. th. akadémia helyiségeit is bejárhattam. Több időt töltöttem a könyvtárban, s miután tapasztaltam az igazgató előzékeny szivességét, a könyvtár felől mindenkép informáltattam magamat.

*) Indítványával elkésett; mert ezt megcselekszik. Szerk.

Nem mondok, hogy a pozsonyi th. könyvtár ritkítja párját, bár unicum itt is van. De még is kevés lehet azon hazai könyvtárak száma, melyek vele nevezetesen theol. akadémiai részével versenyre kelhetnek, a mi a könyvtár berendezését könyvnyű kezelhetőségét s hozzáférhetőségét illeti. — És itt az érdem Schneller igazgatóé. Elmondok röviden, mit a beosztást illetőleg tapasztaltam. Talán nem lesz érdektelen, mivel szóban van egyebükt is a könyvtárak rendezése?

A pozsonyi theologiai akadémia szabad használatára a pozsonyi ev. egyház átadta a lyceumi könyvtárat s ezzel régi theologiai könyvtárát, melynek talán legbecesebb alkatrésze a párját ritkító biblia — gyűjtemény és a Simkóféle könyvtárat. — E mellett a theologiai akadémia egy saját akadémiai könyvtárral is bír, melyről és következőkben akarok szólni.

A pozsonyi th. akadémiai könyvtár alapját az intézetnek ajándékozott Bolemann István volt pozsonyi th. tanár magán könyvtára képezi. Ezt szaporítja az intézet évről-évre történendő bevásárlások által, mit az igazgató illetve könyvtárnok eszközöl a tanári kar határozatai értelmében.

Igen természetes, hogy mikor az intézet e magán könyvtárt átvette, első teendőnek tekintetett az anyagkészlet terv- és czélszerű berendezése. Sokan kitérnének ily munka elől, Schneller igazgató egész virtuositással végezte. Neki lehet köszönni, hogy ma az anyag osztályozva, berendezve van.

Nézzük eme berendezést, mert ez a nevezetes: Fő a katalógus. — A katalógusban minden munka, akárhány kötetes legyen is különben, csak egy számot kap, a következő kötetek a, b, c stb. jegyeket kapnak. — És ez az első rovat. A második rovatba jó a szerző neve, a harmadikba a mű címe; a negyedikbe a kiadás helye és a kiadó neve; az ötödikbe a formatum (4, 8); a 6-ik rovat már a művet tartalma alapján az illető tudományszakba helyezi át.

Ez utóbbinál a berendezés nem a szokott módon jár el, hanem a megszokott fakultási rovatoktól eltérőleg általános tudomány. encyclop. alpból indul ki. Nagyon bölcsen! Mert hiszen a th. akadémia alapjául fekvő szervezetben már a tanárképzés gondolata is kifejezést nyert. Ugyan is nem csak lelkész — de egyszersmind tanár, még pedig nem pusztán th. tanárképző intézet lebegett az akadémia megalkotói előtt. Azért is az ily czélzatú intézet könyvtárának berendezésénél az általános tudom. encyclop. szempontnak kellett irányadóul szolgálni, nem pedig azon nézetnek, mely midőn theol. könyvtár rendezéséhez fog, mindent, mi nem szorosan th. szakba vág, azt a philosophia mindentmondó rovatába behány. — Mikor pedig egy th. könyvtár berendezéséről van szó, s a keretet hozzá a tudomány. encyclop. szerint akarjuk elkészíteni: ott a tudomány. encyclop. szerint akarjuk rejlő logikát kell követnünk. Fejlődésünk pedig az érzékiből indul ki s úgy emelkedik a szellemiek felé. Természeti talajon nyugszik az ember szellemi élete,

mely a történetben nyilvánul s szellemi voltát a tudomány terén érvényesítő rendszeresítő tevékenységben. — Így a tudományok: I. Természet, II. Történet, III. Rendszeresítő tudományok nagy csoportjára oszlanak.

Ez a hosszmetesz, melyből nevezett könyvtár rendezése kiindul. S ezt a menetet látjuk részletezve, midőn a beosztás eként következik:

A. Alaki tudományok (I. számtan, II. mértan).

B. Természetisme (I. csillagászat, II. geologia, III. mineralogia, IV. botanika, V. zoologia, VI. physika).

C. Földrajz, ethnografia, statistika (I. egyetemes, II. magyar-osztrák stb.).

D. Történet (I. egyetemes stb.).

A művelődés történetének nagy jelentősége, és az ezen alapuló irodalom termékenysége külön rovatot nyitatt:

E. Művelődés története (I. egyetemes stb.).

Itt azután a történet nagy anyaga, nem a tárgyak, hanem az ember psychologiai lényege alapján csoportosul, a mint az ember vallásilag, avagy a jó és a jog, a szép az igaz és a hasznos által meghatározott.

Ennek felel meg:

F. A vallástörténet (I. egyetemes, vagy általános, II. héber stb.).

G. A jó és jognak története.

H. A szépnek története (I. általános, II. építészet, III. szobrászat, IV. festészet, V. zene, VI. szépirodalom).

I. az igaznak története (philosophia történet).

J. A hasznosnak története (ipar, kereskedelem, földmivelés).

Ezen történet által nyújtott anyag rendszeresítendő, és pedig azon alak szerint, melyben az emberi szellem közvetlenül nyilvánul. Ez a nyelv. — Továbbá a mint a lélek a test által határoltatik. Végre a mint a szellem egyes irányokban érvényesül. — Így teszem:

K. Nyelvészet. M. Anthropologia. O. Ismeretelmélet és logika. P. Általános philosophia. Q. Vallásbölcselet. R. Ethika. S. Cultus. Sz. Aesthetika. T. Sociáltudományok. U. Neveléstan. Z. Encyclop. tudományok.

Ezen rovatokba helyezendők az egyes művek.

Miután azonban tény, hogy az anyaggal különfélekép lehet foglalkozni; kívánatos, hogy a földolgozás módja is megadassék a könyv rovatolásánál. Erre valók a következő osztályozó jegyek:

A forrásművek; B a disciplina történetét fejtegetők; C rendszeres művek; D részlettanulmányok; E tankönyvek; F népszerű feldolgozások.

Ezek szerint teszem, ha valaki az őskereszténységre vonatkozó forrásművet keres, úgy a könyvtárnok, mint az olvasni, buvázkodni akaró könnyen kiismerheti magát. Mert: F = vallástörténet IV = őskereszténység története; A = forrásmű. Tehát a

kereső azt a könyvet óhajtja, melynek hátsólapja: *F IV A*-val van jelölve.

Megtalálja pedig azt könnyen, miután a folyó szám szerint írt katalogus mellett egy szakszerű czédula katalogus is létezik, a melyben az egyes szakot betűk alatt a mű címét, szerzőjét, nyomtatási helyét, intézetét, idejét, s a mű alakját és kötetei számát jelző czédulák — a mű szerzőjének neve szerint alphabetice vannak elhelyezve; a könyvek pedig szinte a szakoknak megfelelőleg külön álvány részeken a folyó szám szerint állanak.

E szerint úgy a kezelés, mint a hozzáférhetőség rendkívül meg van könnyítve, miről helyben meggyőződtem.

De nem volt oly könnyű magának a könyvtárnak illetően berendezése. E mesterművet Schneller igazgató úr végezte. Megérdemli, hogy nyilvánosan gratuláljunk neki! *Bognár Endre.*

IRODALOM.

„Luther élete a művelt közönség s különösen az ifjúság számára. Irta dr. Masznyik Endre theol. akad. ny. r. tanár“ című műnek első füzet (Pozsony, szerző sajátja. 1887. Ára egy füzetnek — 3 iv — 30 kr. Az egész mű mintegy 24 ivnyi terjedelmű lesz, — ára 2 frt 40 kr. — Megrendelhető szerzőnél akár egész mű árának egyszerre beküldése által, akár füzetek szerint), méltóságos br. Prónay Dezső egyetemes felügyelő úrnak ajánlva.

Mi ezt a jelenséget örömhír gyanánt közöljük, mert hogy ily munkára — szemben a napról napra szélesebben elharapózó vallási közöny-, laányhaság- s egyháziatlansággal, manapság mily nagy szükség van, azt bizonyítani felesleges. Szerző nemes czélt tűzött maga elé: „Luther életében a múlt mellett főként az örökkévalót: az evangéliumi hitgazságot a maga egyéni genesisében, a személyes hitet, az egyéni vallásos szabadságot a maga isteni jogosultságában s úgy az egyesre, mint a társadalmi életre való áldásos hatásában feltüntetni, hogy az olvasóban Luther fejlődésének, küzdelmeinek s működésének ecsetelése kapcsán a prot. öntudatot fejleszsem s megerősítsem, őt drága evang. hitünk s szabadságunk becsülésére s a forrón szeretett egyházunk történeti missiójában való tevékeny részvételre bírjam.“ — Tiszta, egészséges, tudatos protestáns program. — Véleményünket a teljes mű megjelenése utánra tartjuk fenn: azonban örömmel jelezhetjük már most is, hogy a beküldött mutatványfüzet sok jót és hasznosan élvezeteset ígér. — Azért melegen ajánljuk azt különösen lelkészeink, tanáraink, tanítónőink s általán minden öntudatos protestáns ember figyelmébe s pártfogásába, kinek egyháza s az ifjú nemzedéknek igazi protestáns szellemben való nevelése szíven fekszik. Hiszünk, hogy elmúlt az az idő, midőn prot. írónak nem volt olvasó közönsége s hogy szerzőnk — ki tömeges pártfogás esetére illusztrációkat is ígér művéhez — abban nem fog látni fogyatkozást. — Üdvözljük a tevékeny írókat és bizalommal, jó reménnyel, örömmel várjuk „kit útra bocsá-

tott“ — „lelke legédesebb gyermekét.“ (Bővebben lásd az előfizetési felhívót s borítékot.)

Gratz Mór jelenlegi kolozsvári ev. lelkésztől — volt göllnitzbányai lelkész — s „Nach der Schicht“ ev. havilap volt jeles szerkesztőjétől megjelent e napokban „**Lasset die Kindlein zu mir kommen**“ című jeles vallástani kézikönyvecske 3. kiadásban. — A jeles mű, mely a VII bányavárosi esperesség egyházaiban 1877 óta vallástani kézikönyvvül használtatik, Szepességnek német tan nyelvű iskoláiban, nemkülönben egyetemes egyházunk több esperességében hova tovább szebb és szebb elterjedésnek örvend s nemcsak nagy előszeretettel, de jelességénél fogva nagy sikerrel is használtatik. Könnyen érthető és folyékony nyelvezet, kellő rövidség, a tananyag jeles feldolgozása és sikerült bibliai mondatokkal való megtoldása egyaránt kitüntetik e jeles művecskét, miért is tanítók és tanítványok egyaránt megkedvelik. Ezért nagy kelendőségnek örvendvén egy új kiadás szükségessége állott be. Ezen új, most már a 3. kiadás e napokban hagyta el a sajtót. E kiadásban a művet nemcsak tetemesen kijavított, de egyszersmind a négy osztályú elemi iskolára való tekintetből tetemesen bővített alakban is szemléli az olvasó. Nem hagyható említés nélkül a műhöz csatolt függelék, mely Luther kis kateját s egyházunk dióhéjba szorított, jelesen szerkesztett történetét tartalmazza. — Kiállítása s külalakja igen csinos. Ára füzve 25 kr., kötve 30 kr. o. é., tekintve a mű terjedelmét felette olcsó. Kapható a szerzőnél Kolozsvárt. — Nem mulaszthatjuk el a jeles művecskét az illetékes köröknek, nevezetesen a nt. lelkész és tanító uraknak a legmelegebben ajánlani. *F.*

A polgári és egyházi év.

Ezzen-ido (ezen idő) —, esztendőnek mondjuk azon időszakot, mely alatt a föld napkörüli útját megfutja. Egy ilyen esztendő csak parányi kis része az örökkévalóságnak, oly parányi, hogy hozzája képest a vízcepg valóságos óriás a végtelen oceaiban. És még is évezredek kellettek, hogy az emberi tudomány megállapítsa és meghatározza: egy év meddig terjed és az örökké valóságnak mennyi részét veszi igénybe.

Nézzük csak az időszámításokat, az év meghatározásokat, mily különbözők voltak a különböző időkben.

Vegyük pl. a zsidó időszámítást.

A zsidó időszámítás a világ teremésétől indul ki. Szerinte a világ azon időpontban, melytől fogva mi a Kr. utáni időt számítjuk, már 3760 éve állott. Világos ennél fogva, hogy ha meg akarjuk tudni, hogy a zsidó kalendárium már a hányadik esztendőt számítja, a keresztyén év számához csak hozzá kell adni 3760-at és megvan. Példával illusztrálva: $1887 + 3760 = 5647$. Ez a zsidó folyó éve.

Teljesen eltekintve azon naiv felfogástól, hogy a világ kezdetét egyáltalában meghatározni lehessen, nézzük csak is a zsidó évet, hogy miként számítatik az?

A zsidó év 12 hónapból, egy hónap 29—30 nappól áll és ez mindig új holddal kezdődik. Az újhold napjára Mózes 4. k. 28. és 29. fejezetei speciális áldozatokat írnak elő. Nevezetes, hogy ha valamely hónapnak 30 napja van, ezen nap is újhold napjaként ünnepeltek, úgy hogy a reá következő hónapba két újholdnapja veendő fel. Ennek magyarázata abban rejlik, hogy régente, midőn a zsidóknak még semmiféle kalendáriomuk sem volt, mindig a jeruzsálemi Sanhedrin — a zsidók legfelsőbb nemzeti törvényszéke — határozta meg, hogy mikor állt be az újhold. A mint ez történt azonnal gyors póstások küldettek ki az országba ezt a zsidókkal tudatni, hogy ünnepnapjaikat az szerint tudják berendezni. Azon zsidóknak már most, kik Jeruzsálemtől oly messze laktak, hogy tíz napon belül hirt nem vehettek s tehát nem tudhatták, hogy mikor legyen az ünnep kezdete, egy nap helyett mindig kettőt kellett ünnepelniök, nehogy az igazi ünnepet elmulasszák. Ezen másod ünnep aztán szokásban maradt akkor is, midőn már rendes naptár szerint tartattak meg az ünnepek. A mi kettős ünneptartó szokásunk gyökérszámai alighanem e zsidó intézménybe nyúlnak vissza.

Visszatérvén az újhold napjára könnyű belátunk, hogy miután egyik újholdtól a másikig körülbelül $29\frac{1}{2}$ nap folyik le, a zsidó évnél csak 354 napja — tehát a kelleténél $11\frac{1}{4}$ nappal kevesebb volna. A hibát helyre hozandó és hogy húsvét ünnepe, — mint Mózes törvényében elő írva volt — mindenkor a tavasz első hónapjába essék: minden másod vagy harmadévben egy 29 napot számláló pótló hónapot szúrtak az évbe. Ezen 13 hónapból álló év szökő évnél nevezeték és 19 évi cyclusban mindig 7 ilyen szökő év vagyon, u. i.: 3. 6. 8. 11. 14. 17. és 19. Hogy megtudjuk az arany számot, azaz azon számot, mely megmondja, hogy a cyclus melyik évében vagyunk, az adott évszámot 19-czel el kell osztani és a maradék adja az arany számot. Pl. a zsidók jelen éve 5647, ez elosztva 19-czel tesz a hányados 297-et, a maradék pedig 4-et. Az arany szám ez évben tehát 4, azaz a zsidók a 297-ik cyclus 4-ik évében vannak. Ha nem marad semmi, akkor az arany szám 19 és a példátul vett év azon cyclusban az utolsó.

A mint látszik, a zsidó időszámítás igen komplikált.

De sok változáson keresztül ment ami időszámításunk is. Tudva levő dolog, hogy a mi éviünk a római évből fejlődött. — Numa Pompiliusig (715-től 672-ig Kr. e.) az évnél csak 10 hónapja volt 304 nappal és a mi hónapjaink jelenleg és — lucus a non lucenda — september, 8-ber, 9-ber, 10-ber nevet viselnek. Numa Pompilius egyéb bölcs intézkedésein kívül a téves évszámítást is tőle telhetőleg javította és két hónappal: januárius és februáriussal toldotta meg az évet, e két hónapot az év elejére helyezvén, és lett a 7-ik s a 9-ik s a t. hónap, de a neve azért csak megmaradt.

Numa Pompilius éve is idővel eltért a napjára-

sától és újabb javításhoz kellett fogni. Megtette ezt Julius Cäsar 46-ban Kr. e. Ugyanis megparancsolta, hogy az év $365\frac{1}{4}$ napnak vétessek, a közönséges évnél 365, — minden 4-ik évnél pedig 366 napja legyen. Ezen negyedik év neveztessek szökőévnél (annus intercalaris) és a beszúrt nap február 24-ére esik, a szökőévben előre ugrik február 25-ikére (Mátyás ugrása).

Ez a római, vagy juliáni naptár évszázadokon keresztül volt használatban és érvényben. Azonban az évet kerek $365\frac{1}{4}$ napra számítva ez is téved, mert az évet a valóságnál hosszabbnak veszi. A hiba évről-évre növekedvén végre nagyon is szembeötlővé tette a tévedést. 325-ben Kr. u. a niceai zsinatkor a tavasz kezdete még márczius 21-ére esett és az akkor megállapított húsvét-időszabállyal nem is volt semmi baj. De másként állt a dolog a 16-ik században, 1582-ben. Akkor a különbség már 10 napot tett ki és a nap a kalendáriomhoz képest visszamaradva, az igazi tavaszkezdete nem márczius 21-ére, hanem 11-ére esett. Feltűnt akkor minden embernek, hogy húsvét vasárnapja, melynek holdtölte után kellett volna beállnia, sokszor csak a 4-ik negyedbe esett. — XIII. Gergely pápa az ő tudósai által pontos számításokat tétetvén 1582-ben a következő rendeletet bocsátotta ki: 1582. okt. 4. után — mely azon évben csütörtöki nap volt, — október 15. tehát péntek veendő (10 nap kivettetett); minden negyedik év megmarad ugyan szökő évnél, de hogy idők multával a hiba ne ismétlődjék, a százados évek közül melyek eddig mind szökő évek voltak csak minden negyedik vétessek szökőévnél.

Ez a Gergely-féle naptár, melyet a kath. országok csakhamar, a prot. országok pedig a 18. században szinte elfogadtak. De a g. k. egyház még ma is a Julián naptárához ragaszkodik és ünnepeivel a többi ker. felekezetek után czammog. Jön majd idő, midőn a g. k. embernek tavasza január 1-jén kezdődik.

Ezen Gergely-féle helyes naptár szerint számítjuk mi a mi polgári évünket, osztjuk be polgári dolgainkat, üljük meg a polgári életben megmegettérő emléknapokat.

A r. kath. és protestáns keresztyén egyház ugyan ezen naptárt használva egyben még is eltér tőle, az egyházi évet ugyan is nem január 1-jétől, hanem advent első vasárnapjától számítja.

Miért ez eltérés?

Az egyháznak feje a Jézus Krisztus. Ő az alpha és omega, ő nekünk mindenünk. Világos ezért, hogy istentiszteletünk Jézus szent neve, Jézus lelke nélkül nem képzelhető és hogy földi életének kiválóbb mozzanatai mind meg annyi tárgyai jámbor megemlékezésünknek és ünneplésünknek. Minden élet a bölcsőben veszi kezdetét s a sírnál végződik. És ha — mint ez másképp nem is lehet — Jézus életének egyes szakai s eseményei ünnepeink tartalmát és tárgyát képezik, világos dolog, hogy az egyházi év kezdetének Jézus születésével össze kell esnie. Karácsony napja azonban december havába, tehát az utolsó hónapba esvén az egyház a maga évét is

akkor, az az a karácsonyi cyclussal (advent első vasárnapjával) kezd. — Volt idő, midőn ez nem így volt, midőn a húsvéti cyclussal kezdődött az egyházi év, de ez nagyon régen s a — és mint később látni fogjuk — még olyan időben volt, mikor az egyház rendje még gyermek korát élte. — Erről későbbben bővebben — fogunk szólni. *) *Guggenberger.*

BELFÖLD.

Dr. Szeberényi Gusztáv, bányakerületi á. h. ev. püspök egyházlátogatási körútja a bánáti esperességben.

(Folytatás.)

Aug. 24-ikén d. e. isteni tisztelet tartatott, előbb tót s aztán német nyelven a hajdusiczai ev. templomban, melyet az egyház a canonica visitatio emlékére, toronnyal ellátni határozott. Ez alkalommal, Kolényi Emil, lelkész Ján. 6, 57.—63. alapján határozott erkölcsi éllel, hatásos szónoki erővel s ernyedetlen hangszervezettel az Úrnak ama mondását véste hallgatói szívébe: „a ki engemet eszen, él az is én általam,“ ha t. i. 1. Isten igéjét buzgón hallgatja 2. A krisztushoz hittel ragaszkodik és 3. A szentségekkel áhitattal él; mely eszméket előbb tót nyelven s utóbb német nyelven kötötte a közönség szívére. A püspök beszéde a hívek vallás-erkölcsi életére vonatkozott és a tót híveket az isteni tisztelet szorgalmasabb látogatására, a németeket pedig az úrvacsora szentségének buzgóbb élvezésére serkentette. A jegyzőkönyv és a reá hozott határozatok felolvasása után, mely alatt az anya- és a jegyzőkönyvek aláírtak és a sz. edények megvizsgáltattak, a főpásztornak német nyelven mondott záróimájával és áldásával egy vers eléneklése után, véget ért az isteni tisztelet. A kastélyban rendezett ünnepi ebédhez többen valának hivatalosak s az ebéd folyamán lelkes fölköszöntőkben nem volt hiány, mire a püspök a nap további részét, részint a kastélyban, részint a paplakon szűkebb körben töltötte el.

Aug. 25-ikén reggel, Wiener Emil, nagybirtokos fogata érkezett meg Sándorfalváról Hajdusiczára, két más kocsis kíséretében, melyen Kolár Mihály, sándorfalvi bíró és néhány más egyháztág rándult át Hajdusiczára, hogy a főpásztort már itt üdvözölje és Sándorfalvára kísérje. A főpásztor, ki Hajdusiczáról 4 más fogat kíséretében $\frac{1}{2}$ 10 órakor elindult, csakhamar elérte az alig egy órányira fekvő sándorfalvi határt, s itt a Theresia csatornán kompon átkelve gyalog, az alibunári járás főszolgabírája, Kamenszky György által magyar nyelven, s a sándorfalvi egyház gondnoka, Motoska Pál által tót nyelven üdvözölt tett.

A menethez, mellyel Kolényi Emil, Hajdusiczai lelkész is kísérte a püspököt Sándorfalváig, Ulrich János, körjegyző, Hoffmann Lajos, segédjegyző, több sándorfalvi egyháztág és a sz. mihályi román bíró is csatlakozott, kik a főpásztorral egy lovas banderium élén, harangzúgás (a r. k. harang is szól) üdvölvések között, $\frac{1}{2}$ 11 órakor érkeztek Sándorfalvára s itt az ev. templom mellett fel-

állított diadalkapu alatt, melynek felirata ez volt: „Pözehnány, jenž se béře ve jménu Páně“ — áthaladva, a paplak melletti második, fellobogózott diadalkaphoz, melynek felirata ez volt: „Isten hozott! Vitajte!“ — értek. Ennek aljában, miután az iskolai ifjúság, Sárosi Pál községi tanító vezérlete mellett a „Všickni, jenž skládají!“ kezdetű ének első versét elénekelte volna, Kernúch Adolf, lelkész üdvözölte a főpásztort tót nyelven, a lelkész leánya, Aranka pedig rövid magyar szavak kíséretében, a leányok nevében egy csinos csokrot nyújtott át a püspöknek, kit a paplak folyosója bejáratánál a lelkész neje fogatott. Némi pihenő után, a presbyterium és községi előljáróság kíséretében, a községi iskolát látogatta meg a főpásztor s itt rövid vizsgálatot tartott. Ebéd után pedig, midőn a t. buttyini lelkész, Kiss Kálmán is szerencsételtette látogatásával az egyházat, olvastatott a látogatási jegyzőkönyv, megvizsgáltatott a lelkészi hivatal s meghozattak a szükséges határozatok, melynek főbbjei a katechisatióknak alkalmasabb időben való tartására, a koleda eltörlésére és a paplaképítés foganatba vételére vonatkoznak. A vacsora közben, fáklyákkal és a püspököt éltető feliratú transparentokkal ellátott férfi dalkar hozott ovatiót a püspöknek, énekelve a paplak ablakai alatt, Sárosi Pál, tanító vezérlete mellett a „Prociťtež, hlas k nám svůj množí“ kezdetű ének első versét és tolmácsolva Kolár Mihály, községi bíró által, szünni nem akaró „éljen“-ek között, a Sándorfalvi hívek szívből jövő üdvözlését. A szívélyes válasz megadása után helyére visszatérő püspök szemében e pillanatban ragyogó könnyek voltak észrevehetők.

Aug. 26-ikán d. e. 9 órakor, isteni tisztelet tartatott, melyen Kamenszky Gergő, főszolgabíró is részt vett. Ez alkalommal, Kernúch Adolf, lelkész I. Kor. 16, 12.—13. alapján, arra inté híveit, hogy: „legyetek erősek!“ s ilyenek lesztek, ha 1. Vigyázni fogtok, 2. Megálltok a hitben és 3. Ugy fogtok cselekedni, mint férfiak. Ezután a főpásztor buzdítá a híveket, dicsérőleg emelve ki tapasztalt áldozatkészségüket s megnyugtatta őket a betolakodó nazarenismus kórja iránt, mely az igazi krisztusi hit mellett, végre is megszűnni kénytelen.

A látogatási jegyzőkönyv és annak fonalán hozott határozatok felolvasása, közben aláírtak az anyakönyvek és jegyzőkönyvek és megvizsgáltattak a sz. edények, mire a főpásztor záróimája és áldása, egy vers eléneklésevel, $\frac{1}{2}$ 1 órakor véget ért az isteni tisztelet. Utána, az illető szülék kérelmére, két keresztelést végzett a főpásztor a templomban. Az ezután bekövetkezett közebed alatt; melyen Kamenszky György, főszolgabíró, Ulrich János, körjegyző, Hoffmann Lajos segédjegyző, Kiss Kálmán, t. buttyini ev. lelkész, az ilancsai g. n. e. lelkész, sz. mihályi és ilancsai bírák, több lajosfalvi vendég vettek az idegenek közül részt, lelkes felköszöntők nem hiányoztak, úgy az urak szobájában, valamint a paplak udvarán felállított tágas sátor alatt étkező földmives egyházhívek között, kiket a főpásztor egyenként bemutatott magának. (Folyt. köv.).

Arad megyének kolompólása. Nincs többé . . . nem kopasz fej, hanem Arad vármegyében iskolázatlan tanköteles és mulasztó tanuló. Hogy pediglen a „minta“ vármegyében — így nevezik tisztviselői, akik azt minden bizonnyal a legjobban ismerik — hogy mondom területén mi okozta légyen az ilyen példányszerű állapotnak jövőndő

*) Ezen cikk mutatvány fejezet szerzőnek kiadni szándékolt ily című munkájából: A keresztyén egyházi év perikoparendszere, ennek története s magyarázata, diszpozíció és szabad alapige gyűjteményel.

dőkben remélhető biztos bekövetkezését: hallgasd meg és okúl rajta Trefort! Nem egyéb az, — hogy a felhírhangozott kíváncsiságot lehirhangozzuk — mint igen tisztelt Hönig Frigyes aradi rézöntőnek harang készlete. De hogy a tisztelt olvasó ne gondolja, hogy mi itt e komoly lap hasábjain, az említett rézöntő rovására kedélyeskedvén, tréfát üzünk: legyen türelme az alább közölt s Arad megye közigazgatási bizottsága folyó évi aug. 12. 1041. sz. a. kelt rendeletére sept. 9-én tartott üléséből 1225. sz. a. kibocsátott pótrendeletének elolvasására. E rendelet, mely többi közt a világosi főszolgabíróhoz is leküldetett, — kinek járásában az aradmegyei négy ev. egyház közül egy létezik, egy iskolát tartván fel — a következőleg hangzik:

„A megye területén lévő népiskoláknak iskolai harangokkal leendő ellátása tárgyában f. évi aug. 12-én 1041. sz. a. kelt rendelettel és ezen rendeletre Tekintetesség részéről befolyt jelentésben foglaltakkal kapcsolatban Tekintetesség felhivatik, miszerint az új-f. varsándi evang. stb. stb. iskolák iskola fentartói hatóságait szigorúan utasítsa, hogy a törvényes követelményeknek megfelelőleg iskolai harangokkal ellássák és azokat rendeltetésüknek megfelelőleg használják. Ezen a tankötelesek rendes iskolába járásának előmozdítása és a megütközésig nagy számú iskola-mulasztások lehető korlátozása czéljából kiadott rendeletünk sikeres végrehajtásának biztosítása czéljából a községi előjárások utasítandók, hogy amennyiben az iskola fentartó hatóságok a szükséges iskolai harangok beszerzésétől vonakodnának, azokat a község előjárása az illető iskola fentartó hatóság terhére beszeresse s annak vételárát első sorban az illető iskolába beiratkozott tanulók után az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 4. §-sa értelmében befolyt bírság pénzeiből fedezze.

Miről Tekintetesség megfelelő további intézkedés és a netán szükséges felvilágosítások megadhatása végett azon hozzáadással értesítetik, miszerint a kérdéses iskolai harangok Aradon Andrényi-féle vaskereskedésben felszeretlenül darabonként 9 frtjával, míg Hönig Frigyes rézöntőnél teljes felszereléssel ugyancsak 9 frtjával kaphatók stb.

Ime a rendelet, mely felekezeti iskolák felett, illető fennsőbb hatóságok mellőzésével, akar intézkedni. Nő hiszen lesz most már riadalom a szegény román tankötelesek között, lévén a megye népességének túlnyomó része román ajkú; oda van az édes szabadságuk; többé nem engedik boldogan nyugodni a tudatlanság puha párnáin azok a gonosz, hangosan kongó iskola-harangok. Aradmegye ezentúl valóságos „kongó“ területté fog válni. Csak azt nem gondolta meg a nemes közigazgatási bizottság, hogy hiszen az a mód, mellyel a szegény ördögöcskéket az iskolába akarja terelni, inkább ördögüzés. Ha már a közig. bizottságnak Hönig rézöntő sorsa annyira a szívéen fekszik, érdekében egyet mulasztott el, — ugyanis azt a határozatot kimondani, hogy minekelőtte a Parnassus jelöltjei felbehangoztatnának: készítsen némely emberek számára hangosan kongó kolompokat!

VEGYESEK.

— **Ő Felsége a király** a poprádi ev. egyház leégett paplaka s mellékhelyiségeinek helyreállítására 100 forintot adományozott.

— **V. kimutatás** a leégett eperjesi evang. templom helyreállítására befolyt segélyösszegekről. A IV. kiadás óta (lásd e lapok f. é. 38. számában) beküldetett: Rónay Amália, Alsó-Hrabóc, Zemplén, 25 frt; Pozsonyvárosi ev. esperességi gyámintézet 10 frt; Mezőberényi evang. tótajkú egyház 50 frt; Hafenscher Károly sárvári lelkész és gyámintézeti pénztárnok úr által: a vasi közép evang. esperesség több egyházaitól 4 frt 57 kr.; s a Tolna-Baranya-Somogyi evang. esperesség egyházaitól 43 frt 75 kr.; dr. Ballagi Mór, a „Prot. egyházi és iskolai lap“ útján 2 frt 6 kr.; Stahlberg János főegyháztanácsos Mecklenburgi Neuklosterben 129 frt 41 kr.; Szécsényi evang. egyház 1 frt 33 kr.; Brassói magyar evang. esperesség 12 frt 93 kr.; Vadosfai evang. egyház 5 frt. = Összesen 284 frt 5 kr. — A IV. kimutatás összege 3914 frt 88 kr. Jelenlegi főösszeg 4198 frt 93 kr. — E mellett tudatom a t. hitsorsos közönséggel, hogy a templom Isten segédével immár felépülvén, annak egy fényképrajzával a t. adakozóknak szerény emlékül szívesen kedveskedünk. Az összes szükséglet volt kerek 14,000 frt; ennek fedezetéül a biztosítási összeg 4200 frt, a hitsorsosok kegyes adományaiból 4198 frt 93 kr., összesen tehát 8398 frt 93 kr., s így a hiánylat tesz még 5601 frt 7 krt. — A nemes részvétel és buzgó érdeklődést tanúsított és folyton tanúsító hitrokokok irányában összesen és egyenként Isten legjobb áldásának kívánata mellett valóban méltán elmondhatjuk ma is, miszerint „meltók reá, hogy az Úr jót tegyen velök, mert szeretik a mi nemzetségünket, és a templomot is felépítették nekünk.“ (Luk. ev. 7. rész, vers 4–5.) — Kelt Eperjes, 1887. október 25. — *Sztehlo János*, főesperes-lelkész.

— **A soproni ev. theol. önképzőkör** f. é. október 31-én d. u. 3 órákor reformációi ünnepélyt rendez, melynek tárgysorozata a következő: 1. „91. zsoltár.“ Stein K. után szerzette Kapi Gyula. Király Béla gymn. tanár úr vezetése mellett előadja a theol. énekkar. 2. „Emlékbeszéd.“ Tartja Stráner Vilmos III. éves theol. 3. „A magyar Luther.“ Irta és felolvassa Balogh István II. éves theol. 4. „Elbeszélés a reformáció korából.“ Felolvassa Rosta Ferencz I. éves theol. 5. „Óda.“ Irta és előadja Vojtkó Pál II. é. theol. 6. Choral: „Erős vár a mi Istenünk.“ Előadja a theol. énekkar.

— **Ügyszintén a soproni ev. tanítóképző-intézet Pálfy-köre** is ugyanakkor a következő műsorral tartja meg a reformáció ünnepélyét: 1. „Jövel szent lélek, úr Isten.“ Choral férfikarra orgonakisérettel. 2. „Luther befolyása az iskolák fejlődésére.“ Irta és felolvassa Macher József IV. é. növ. 3. „Reformációünnepi praeludium“ Kern Károlytól. orgonán előadja Nikó Sándor IV. é. növ. 4. „Luther.“ Költemény Sántha Károlytól, szavalja Locsava Aurél IV. é. növ. 5. „A magyar reformátorok.“ Irta s felolvassa Hatala Sámuel IV. é. növ. 6. „A 128. zsoltár.“ Karének. 7. „Sonata-részlet“ Volkmártól. Orgonán előadja Kapi Gyula III. é. növ. 8. „Harangszó.“ Költemény Tompa Mihálytól, szavalja Fuchs Pál IV. é. növ. 9. „Erős vár a mi Istenünk.“ Choral férfikarra orgonakisérettel.

— **A pozsonyi ág. hitv. ev. theol. akadémia** a reformáció ünnepélyét e hó 31-én, hétfőn d. e. tartja. Tárgysorozat a következő: 1. „Erős vár a mi Istenünk.“ Éneklí a theol. akad. énekkar. 2. „Luther-óda.“ (Dr. Moravcsik Gy.-tól.) Szavalja Schäfer Lajos. 3. „1517. okt. 31-e.“ Felolvassa a szerző Geduly Henrik. 4. „A munkácsi rab.“ (Jókai Mórtól.) Szavalja Raffay Sándor. 5. „Az Úr pásztora.“ Éneklí a theol. akad. énekkar.